

Romàntic sota les armes

Era al començament de l'estiu, l'aire de Babilònia era sufocant. A la vora de l'Eufrates s'alçava el palau reial, envoltat d'una atmosfera d'encens i d'altres substàncies aromàtiques. Els eunucs ja ho havien preparat tot: el bany ja era calent i a la nit arribava l'amo. Ja anava "alegre".

El rei no passava del metre seixanta i tenia el cap lleugerament tort. Tenia la cara vermella i els cabells arrissats. En els actes oficials, portava un mantell blanc i lluïa com a botí la diadema del rei de Pèrsia.

Aquella nit del 30 de maig de l'any 323 abans de Crist, Alexandre es trobava al cim de la seva glòria. Havia conquerit un imperi que anava del Nil a l'Indo. Els seus soldats havien explorat la mar Càspia. Ell mateix s'anomenava faraó, o fins i tot déu. Aviat començaria la campanya contra els àrabs. Ningú no s'havia arriscat a fer una cosa així.

L'home tenia motius per estar content. La seva esposa, Roxanna, una noia de setze anys i d'ulls ametllats que havia raptat d'una fortalesa inexpugnable de l'actual Afganistan, estava embarassada.

Però aquella nit Alexandre no estava tranquil. Tenia set, una set insaciable. Ja l'havien desvestit quan va arribar un missatger del capità de flota Medeios i el va convidar a una festa. El rei es va tornar a vestir i es va dirigir cap al port, al barri dels mariners. L'esperaven vint bevadors. Eren tipus durs que havien arribat des de l'Índia en vaixells embreats.

L'historiador alemany Konrad Vössing explica el que va passar en un llibre d'a-

paració recent. Llavors va començar un típic duel alcohòlic macedoni.

Per començar, Alexandre va agafar un "recipient de dues gerres" (equivalent a 6,5 litres), en va beure i li'l va passar a un tal Proteas, que va agafar aquella pesada gerra i va aconseguir acabar-se-la d'un glop. Però després va fer que omplissin aquell immens recipient, va fer-ne un glopet i li'l va passar al sobirà.

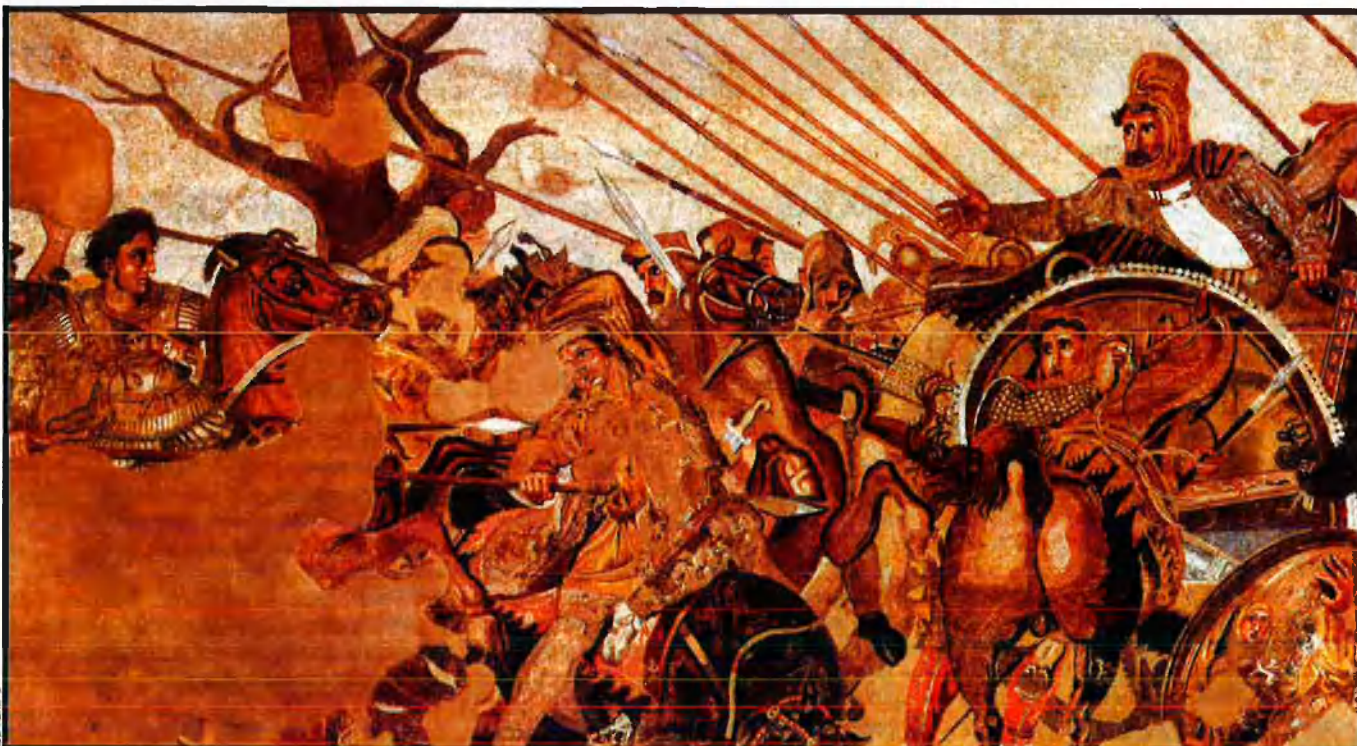
Eren les 5 h del matí, o potser les 6 h. Ja era de dia als meravellosos jardins penjants de Babilònia. Tot girava, Alexandre veia les estrelles. Estava rebenat.

Tot i això, tal com explicava l'historiador Efip, "va agafar el recipient, va fer un gran glop, però no va poder amb tot el que quedava, va caure estès als coixins i va dir que l'hi traguessin de les mans".

Això va produir-li un dolor sobtat a l'estómac. Els seus homes el van portar a casa. Tenia febre, se sentia feble, vomitava... Va passar-se deu dies així. Finalment va morir, amb trenta-dos anys.

Centenars d'obres defineixen Alexandre el Gran com un "bon imperialista" que va saber parar els peus a la gent d'Orient i de les antigues cultures fluvials de l'Eufrates, del Nil i de l'Indo, als quals va prendre el poder per sempre. Cèsar, Calígula, Napoleó..., tots volien emular-lo. L'emperador Caracal·la (211-217 aC) va visitar la tomba d'aquest superhome a Alexandria, a Egipte, abans que la seva mòmia desaparegués sense deixar-ne rastre. També Hitler, el 1942, va lloar la tècnica de subministraments del macedoni, que creia que li seria útil a la campanya de Stalingrad.

Els llibres descriuen Alexandre el Gran com un gran estrateg que va unir Orient i Occident. Els estudis més recents en revelen aspectes més obscurs: es tractava d'un bevedor empedreït que celebrava sacrificis humans i que va perpetrar un genocidi a l'Índia.

Gran mosaic dels segles II o I aC, trobat a la casa del Faune de Pompeia. Representa una batalla d'Alexandre —a l'esquerra— contra els perses, capitanejats per Darios, probablement còpia d'una pintura perduda.

Però ara es troben les ombres de la figura que va establir els fonaments de la supremacia d'Europa. Els historiadors parlen d'un home amb un caràcter "psicòtic" i una obsessió malaltissa per la mort. També afectat d'unes tendències alcohòliques autodestructives, com diu Vössing.

Sembla que la quantitat de vi que l'estrateg consumia als seus banquets era de més de quatre litres.

John Maxwell O'Brien, que dona classes d'història antiga a Nova York, presenta material fresc: desemmascara el rei, un borratxo que no sap guardar les formes. Es basa en els fragments trobats de les Efemèrides, el diari reial, una mena d'informe militar. Però també parla d'altres coses:

"El cinquè dia del mes de Dios va beure a casa de Medeios, el sisè dia el va passar dormint la mona i només es va llevar per decidir la marxa amb els seus oficials..., el setè dia el van invitar a la casa de Perdikkas, on va tornar a beure. El vuitè dia, el va passar dormint."

És evident que la mort del sobirà està relacionada amb l'alcohol. Hi ha moltes dades que ho indiquen, com ara que va

morir d'una inflamació del pàncrees, un símptoma típic dels alcohòlics. Un grup de metges dels Estats Units escrivien a la revista *New England Journal of Medicine* que es tractava d'una intoxicació per metanol, una substància que es crea en la fermentació del vi negre.

Alexandre era un bevedor compulsiu? Aquest diagnòstic enfosqueix la imatge tradicional del noble que va agermanar els mons, va portar l'estil de vida grec fins a la terra dels brahmanes i va morir tràgicament de malària o enverinat.

Un genocida. Al film d'Oliver Stone, un Sigfrid grec i homosexual cavalca per la polseguera de l'estepa vestit amb una túnica blanca i lluitant contra perses barbuts. El director nord-americà defineix el seu heroi com una estrella del rock de l'antiguitat.

La realitat no és ni de bon tros tan edificant. Segons els càlculs, a la "campanya de la venjança" a l'Orient que l'estrateg va iniciar el 224 aC van morir aproximadament 750.000 persones. Va destruir un poble multicultural que oferia llibertat religiosa, càrregues fiscals suportables i igualtat d'oportunitats.

En aquell paradís (del persa Pardes), Alexandre va actuar amb una brutalitat fins aleshores desconeguda: va crucificar els presoners; va recórrer al costum atàvic de la lapidació contra els adversaris polítics; durant la invasió de l'Índia, va perpetrar l'extermini de pobles, que l'australià Albert Bosworth classifica com a "genocidi".

El macedoni es revelava com el destructor de tots els ideals morals i culturals que la Grècia clàssica havia desenvolupat amb tants esforços. No és estrany, doncs, que ara se'l glorifiqui amb una cara producció cinematogràfica.

Aquest és el dimoni que va destruir l'antic sistema polític i les *polis* gregues, i va aconseguir una plenitud de poders en un nou estil de dictadura. Per a molts estudiosos anglosaxons, tot això sembla perdonable. Observen els fets des del punt de vista de l'hegemonia política britànica i nord-americana, com si Alexandre fos l'avantpassat de la Commonwealth. També el presenten com un model moral, galant amb les dames i, sobretot, "extraordinàriament bell i encantador", va escriure el britànic Robert Payne a la seva obra bàsica *El triomf dels grecs*.

Però tot això són ximpleries, perquè fins a una època recent, els historiadors crítics no havien intentat estudiar l'autèntic caràcter d'Alexandre. Sembla cada vegada més clar que van ser els aduldors els qui van conferir al macedoni (356-323 aC) una aura mítica i sobrehumana.

Aquest canvi d'imatge va començar immediatament després de la seva mort. El seu ajudant de cambra, Cares, va escriure una crònica sobre el seu senyor. El general Ptolomeu, el cap de la flota de Nearc i el conseller militar Aristòbol també van agafar la ploma. Segons ells, fins i tot la suor d'Alexandre era "fragant".

Al primer segle després de Crist, l'escriptor Plutarc, l'oficial Arrià (95-175 dC), els textos dels quals van arribar a la posteritat, van recórrer a aquestes descripcions. En canvi, els insults dels estoics i dels deixebles d'Aristòtil, que li retreien la seva prepotència, no es van transmetre. Van caure en l'oblit. Només s'han conservat fragments d'Efip: diu que el rei tenia tendències "assassines" i que era "insuportable".

L'any 243 aC Aristòtil va ser cridat a la cort el rei de Macedònia, Filip, perquè instruís i eduqués el seu fill Alexandre.

Les anàlisis modernes es basen en aquest escepticisme. O'Brien parla de "canvis de personalitat destructius" desencadenats per l'alcohol.

El macedoni va viure deu anys en un estat d'excepció psíquic, no tenia respecte per la mort, gairebé n'estava enamorat. Un dia rebia una ferida a la cuixa,

l'altre un tret prop dels pulmons. Al nord de l'Índia va rebre ferides a l'espatlla i als peus.

El caràcter del monarca era molt variable. La seva personalitat "impetuosa" (en paraules de Plutarc) arribava a ser "colèrica" (Efip). Amb una personalitat tan imprevisible, digna d'un personatge

De Macedònia a l'Índia, les campanyes d'Alexandre

Imperi d'Alexandre

Macedònia durant el regnat de Filip II (359 a 336 aC)

Batalles

Tropes d'assalt per al domini del món

La falange macedònia constituïa la columna vertebral de l'exèrcit d'Alexandre. Marxant en files de 8 o de 16, una rere l'altra, aquests soldats, armats amb llances (*sarisses*) que podien arribar als 5 metres de llargada, formaven un mur espinós. Tot i portar espasa, escut i cuirassa de cuir, aquest bloc de combat tenia una gran mobilitat tàctica.

Campanyes militars i lluites de partisans a l'est a partir del 330 aC

Operacions militars principals per a la conquesta dels assentaments perses originals

d'una pel·lícula de David Lynch, apunyava generals amb molts anys de servei, ordenava que esquarteressin persones i que li besessin els peus. L'any 324 abans de Crist va obligar els estats de la Lliga Coríntia que el reconeguessin com a déu.

Alexandre estava guillat? A la seva època no es trobava cap explicació clara sobre l'impuls que l'empenyia a arribar sempre a noves costes. Sembla que es tractava d'una "ànsia", que el monarca "ho exagerava tot sense mesura", considera l'historiador Franz Hampl.

L'aventurer va recórrer a tota velocitat 35.000 quilòmetres pel regne dels aquemènides. Per què? El que havia conquerit fins aleshores se li desintegrava darrere seu, destruït per revoltes, sàtrapes corruptes i estructures burocràtiques nefastes. "El domini de les zones del centre de l'Índia des de Susa o Babilònia, amb vista de la situació, ni tan sols es plantejava", sentència Hampl.

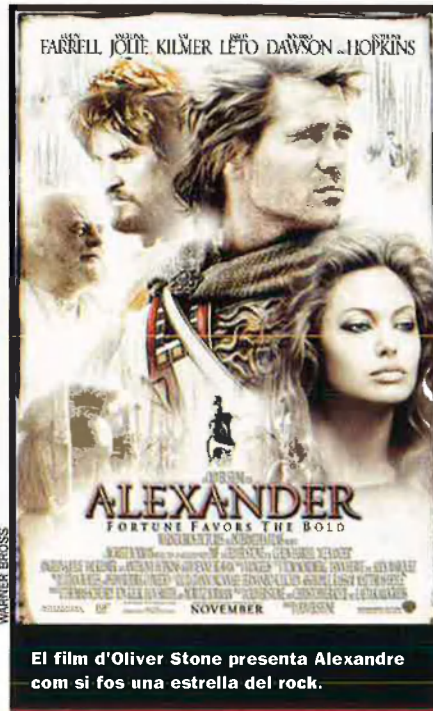
A la primavera del 323 aC, el rei impulsava el seu últim projecte: vol atacar Aràbia amb totes les seves forces i ja ha ordenat la construcció d'un port fluvial per a 1.000 vaixells. La infanteria ja està preparada per sortir. L'objectiu: la conquesta d'aquest desert, calent i gairebé despoblada. Però això ja no va poder ser.

Amb aquest pla absurd acabava una vida que, segons deien, trenta-dos anys abans els déus havien anunciat amb llamps i somnis.

El 356 aC, un infant arribava al món al palau reial macedoni de Pela. Des del punt de vista dels atenencs, on Plató havia estudiat, aquell lloc del nord era un país mig bàrbar, on la gent bevia vi sense rebaixar, lapidaven els seus enemics i es lliuraven a la pederàstia institucionalitzada. Abans de casar-se, els joves militars tenien relacions íntimes amb infants. Només estava prohibit el coit anal.

La mare del rei, Olímpia, nascuda a Epir (prop d'Albània), era una mística dedicada al culte de Dionís, coneguda per les seves danses captivadores amb serps als cabells. L'historiador Michael Pfrommer parla d'un "caràcter explosiu". Va acabar lapidada als seixanta anys "per acabar amb les seves intrigues".

Però el fill estima la mare, que li dona llaminadures a les classes d'equitació. El

noi és tendre, aprèn a tocar la lira. Més tard, a la campanya de Pèrsia, va escriure a la seva mare quasi cada dia.

Manté una freda relació amb el seu pare, l'ambiciós Filip II, casat en set ocasions i que ja ha sotmès tot Grècia (en una de les lluites va perdre un ull). A la dècada dels anys setanta van trobar el seu esquelet en un túmul, dins d'una urna d'or pur.

Quan Alexandre tenia setze anys, el seu pare es tornà a casar, aquesta vegada amb una jove macedònia anomenada Cleopatra. D'aquest matrimoni va néixer un hereu "de pura raça", naixement que, sens dubte, amenaçava greument la posició d'Alexandre.

Així, en un banquet esclatà un enfrontament obert. "Sóc un bastard?", crida Alexandre. El pare treu la seva espasa, Alexandre ha d'exiliar-se. Poc després, un guardaespalles mata el pare al teatre. Alexandre es fa amb el poder immediatament i organitza un bany de sang entre els parents de la rival. Cleopatra, torturada en una reixa de ferros roents, se suïcida. Aquesta primera atrocitat acostava la figura d'Alexandre el Gran a la d'un parricida edípic. Més tard, a l'oasi egipci de Siwa, busca un pare adoptiu diví. A partir d'aquell moment es fa dir faraó, fill del gran déu Amon.

Abans, però, el jove impetuós posa ordre a la seva terra. En primer lloc, avança cap al Nord, cap al Danubi. Després assegura el seu poder a Grècia, que aviat dirigirà com a governant federal. Quan se'n va de Tebes ordena enderrocar totes les cases i esclavitzar 30.000 persones.

Però el jove de vint-i-dos anys en volia més. Alexandre volia arrasar l'imperi persa, les fronteres orientals del qual arribaven fins al Pakistan subtropical. A la primavera del 334 aC va començar la campanya, amb 32.000 soldats d'infanteria i 5.500 de cavalleria (els hetaris), que es van posar en camí fins als Dardanels seguits d'una caravana de cantiners, prostitutes i prestadors. Alexandre sacrifica un toro perquè bufi el vent.

L'exèrcit es dirigeix primer a Troia. Alexandre és un gran amant de les epopeies homèriques que el seu mestre, Aristòtil, li havia ensenyat. Durant la guerra dorm amb la *Ilíada* sota el coixí. Es mor de ganes de visitar la tomba d'Aquil·les. Alexandre és el primer romàntic que pren les armes.

El que continua de tota aquesta història no és gaire edificant. Nou anys d'espases que obren estòmacs i fletxes amb punta metàl·lica que travessen cascs. Els camps de batalla són coberts de cadàvers retorçats, deformats pel tètanus. Els més afortunats sobreviuen aquestes carnisseries i són atesos pels metges dels hospitals militars, que col·loquen pals a les fractures i herbes curatives a les ferides.

Amb quatre batalles guanyades i dotzenes d'escaramusses, Alexandre el Gran aconsegueix una aurèola d'invencibilitat. Se'l considera un "estrateg genial" que lluita en primera línia, cavalcant amb gran audàcia. En realitat, però, el triomf a l'Orient el va aconseguir la falange macedònia, una formació de combat composta de soldats d'infanteria amb llances molt llargues que avançaven obstinadament, com robots, i que atacaven tot el que se'ls posés al davant.

L'uropeu, però, no se les podia donar d'alliberador. En les colònies gregues de la costa occidental de l'Àsia Menor s'entenen força bé amb els ocupants perses. I a més, el rei de Pèrsia, Darios III, es preparava per al contraatac. La tardor del 333 aC envià un exèrcit contra els intrusos europeus a Issos. Aquesta vegada la

columna de combat era de quatre quilòmetres. Però els perses van tornar a perdre, i Darios, desesperat, va abandonar el seu carro "encallat entre piles de cadàvers" (Plutarc), va llançar-se al damunt d'una egua i va marxar al galop.

La victòria d'Issos li va deixar el camí a l'est lliure. Un brillant i fabulós regne s'obria a Alexandre com si fos el conte d'Alí Babà. Menjava amb coberts de plata dels botins de guerra i es banyava en banyeres d'or. A Damasc li van caure a les mans 2.600 talents –com a comparació, cal tenir en compte que per al finançament de la campanya havia demanat un préstec de 800 talents.

Ara tornava a tenir diners. La plana de Gaugamela va ser l'escenari de la tercera gran batalla. Una vegada més, hi havia 100.000 perses preparats per a la defensa, amb el suport d'elefants de combat i carros amb eixos esmolats, la qual cosa ens dona un idea dels impressionants recursos d'aquell país. Però no va servir de res. El gener del 330 aC, les tropes arribaven a la ciutat sagrada de Persèpolis, on cremaven els focs sagrats del culte a Zaratustra.

Segons Alexandre, és el "lloc més odiós del món", el lloc que encara ara ens dona una idea de la magnificència de l'antic Orient. Al peu del Kuh-e Rahmat, la muntanya de la compassió, la sala d'audiències del gran rei de Pèrsia es trobava en una terrassa de 450 x 300 metres. Actualment, més de 50 restauradors iranians intenten aturar la pèrdua de l'herència cultural descuidada per la República Islàmica de l'Iran.

El maig del 330 aC va començar una festa a la sala de recepcions. Sota sostres d'or i de lapislàtzuli corria primer el vi, i després van pujar les flames. Plutarc escriu que Alexandre, completament ebri, va provocar l'incendi.

Salvatge i desconsiderat. El macedoni era un pagà terrible. A Babilònia va ordenar que ruixessin un servent amb oli inflamable i el va fer cremar.

Està clar que els històrics voldrien saber encara més coses sobre les seves activitats privades, com ara que li agradava caçar lleons, que al matí prenia un esmorzar lleuger, i que al vespre, després del bany, sopava i bevia.

MUSEU DE ROMA

Sembla que Alexandre era tímid amb les dones i que preferia companyia masculina.

Però, i el sexe? La violació de presones, una pràctica habitual de l'època, no era gaire del seu gust. A la nova producció de Hollywood, Alexandre sembla preferir la companyia masculina, la qual cosa ha provocat una gran indignació a Grècia. Es cert que el governant tenia dos fills, però també que era extremadament tímid. Quan li van regalar el bell eunuc Bagoas, de vegades passaven llargues estones al llit. Altres fonts el defineixen com a "frígid".

Mentrestant, les tensions a l'exèrcit augmentaven. L'estat major es preguntava per què calia córrer tant. Per on sortia el sol s'estenia l'immens Ostiran i, després, les tres principals satrapies: Sogdiana, Bàctria i Aracòsia. Eren terres poc poblades, amb deserts i muntanyes nevades. I a tot arreu trobaven resistència.

Per què calia conquerir tots aquests paisatges lunars? En una brutal marxa a peu, Alexandre va fer córrer els seus llancers 2.000 quilòmetres fins a Kandahar. El rei començà una guerra bruta de partisans.

C
Cultura Museus

**Museu d'Història
de Catalunya**

viu la
histò-
ria!

Hivern
De dimarts a dissabte: 10 h - 19 h
Dimecres: fins a les 20 h
Diumenge i festius: 10 h - 14.30 h
Dilluns no festius: tancat

Museu d'Història de Catalunya
Pl. Pau Vila 3, Barcelona
T: 932 284 700
www.mhccat.net
mhccat@genercat.net

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Evidentment, l'odi contra ell també augmentava. I així, es van produir diversos atemptats.

L'estrateg va necessitar dos anys sencers (330 i 329 aC) per derrotar els partisans, als qual van seguir dos anys més (328 i 327 aC) de lluites aferrissades contra guerrillers a l'Afganistan i el Pakistan. El rei esperonava el seu exèrcit pels passos de l'Hindu Kush, a 7.000 metres d'altitud, i va conquerir les ciutats fortificades dels sogdians, construïdes com si fossin nius d'àguiles.

Els qui el contradeien morien. A l'estiu del 328 aC, en un banquet a Marakanda (Samarcanda), Alexandre va matar el general Cleit amb les pròpies mans.

Per als qui lloen la figura d'Alexandre, aquest fet és difícil d'escriure. Cleit havia gosat denunciar el seu posat de faraó, considerant que era ridícul que es presentés com a fill del déu Amon, no com el fill del gran Filip.

Això va provocar la ira del rei. Primer va llançar una poma al general, i, com que no es va deixar intimidar, va demanar a crits les armes i va començar a repartir cops de puny als guardaespalles que no el volien obeir. Finalment va prendre a un soldat una llança i la va clavar al cos de Cleit.

Més tard, Alexandre se'n va penedir profundament. Els cronistes descriuen insistentment els seus laments. No va menjar res en tres dies. Finalment, els seus consellers el van convèncer que aquell homicidi era voluntat dels déus, la qual cosa va revifar els seus impulsos criminals.

Alexandre no es volia aturar fins arribar a l'Okeanos, la fi oriental del món (segons la geografia d'Aristòtil). L'atac a l'Índia es va portar a terme entre el 327 i el 325 abans de Crist. Només va haver-hi una batalla. Alexandre va esborrar del mapa ciutats senceres. La seva falange matava elefants de combat i les legions mal armades del Gran Maharaja. Però al final els macedonis es van rebel·lar.

La marxa incansable va deixar esgotats 120.000 soldats als pantans subtropicals, a 4.300 quilòmetres en línia recta del seu país. No volien continuar. En el moment decisiu es van aixecar dotze grans altars. Llavors Alexandre va baixar pel riu Indo i va arribar a l'oceà en un petit vaixell.

Va mirar les onades, el cel, la llunyania..., el no-res.

L'estrateg tenia aleshores trenta-un anys. Va sobreviure per poc a una ferida al pit. Va caminar durant anys per camins sagnants. I ara què? Què fa un conqueridor després d'aconseguir gairebé tot el món?

A la tornada va quedar en evidència la decadència del suposat superestrateg. "En la seva obsessió per realitzar gestes impressionants i increïbles", com diu el seu company d'armes Ptolomeu, va intentar travessar el desert gedrosià, on, segons deien, Semiramis i Cir van fracassar. Al final, les tropes marxaven només a la nit, es va acabar l'aigua, van matar el bestiar i van cremar els carros.

La mort del sobirà està relacionada amb l'alcohol. Hi ha moltes dades que ho indiquen, com ara que va morir d'una inflamació del pàncrees

Només se'n van sortir uns quants. Van celebrar que es van salvar del desert amb un gran banquet inacabable. El gran ego d'Alexandre va tornar, aquesta vegada interpretant el paper de Dionís, el déu del vi i de la passió.

Encara eren a Carmània, no gaire lluny del desert, quan va organitzar una desfílada de celebració. Va passar set dies passejant per tot el país en un carro guarnit i amb la plataforma daurada. A dalt seien els fidels al rei, amb la copa a la mà, tots amb corones i "dia i nit aixecant el colze alegrement", segons Plutarc.

La festa va continuar fins a la borratxera final. Ballarins, faquirs indis i hetàries amb els pits a l'aire entretenien els soldats que, estirats a triclinis d'argent, bevien vi amb resina en gots de fusta. Tot

això se celebrava al saló de festes de Darius, sostingut per valuoses columnes de 10,50 metres. Però els tràmits administratius encara estaven per fer. Alexandre va organitzar consells de guerra, va executar els sàtrapes i dotzenes d'alts oficials. Inflació, operacions monetàries, burocràcia..., res no funcionava en aquest immens imperi creat per la força. L'historiador nord-americà Ernst Badian descriu aquest període com l'últim capítol d'un "regne del terror".

A la primavera de l'any 324 aC, l'estrateg va organitzar una competició de bevedors en què participaven milers de soldats, quaranta-un dels quals van morir, ja que "mentre eren al terra, ebri, es van quedar gelats", segons diuen les fonts. El vencedor, Promac, va aconseguir beure's 4 gerres, l'equivalent a 13 litres. Va morir quatre dies després.

En una d'aquestes festes també va caure malalt Hefestió, l'amant i home de confiança d'Alexandre. El cronista Arrià explica que l'home, després de dies de febrades, es va llevar al migdia i es va menjar un pollastre rostit acompanyat, sense fer cas al metge, d'una gerra de vi. Al vespre ja era mort.

Alexandre va vetllar el cadàver durant dies. Es tallava els cabells, refusava el menjar. El dol es va transformar sobtadament en fúria: es va armar per a una "caça de l'home" (segons Plutarc) contra el poble muntanyès veí, els cosseus, i els homes van ser sacrificats, el rei parlava d'una "ofrena per a Hefestió".

En l'última marxa a Babilònia el gener del 323 aC, el líder de l'exèrcit estava completament esgotat i fins i tot veia mals averanys en qualsevol núvol o vol d'ocell.

El 10 de juny del 323 aC va morir el "gran bevedor" (en paraules d'Efip). Segons diuen, el cos va estar gairebé una setmana al palau sense pudir. Probablement el formaldehid, un producte de la desintegració del metanol, va alentir la descomposició.

L'imperi d'Alexandre es va esfondrar. Aquell dimoni va fundar unes setanta ciutats. Actualment, però, cap és grega.

Matthias Schulz

© *Der Spiegel*

Traducció: David Egea